

САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБУН
КАБЫАТА

КАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
18 КҮНҮТТӨН ТАХСАР

№ 58 (8320). ★ 1998 сыл мам мыйа 23 күнө. Субхота. ★ Санаата—1 солк. 10 харчы.

СЭРЭБИ СҮТЭРБЭТ ОРДУК

Биллэрин курдук, бу күнүргө республика бары маассабын информация средстволары саяскы хадан уутун адырыгытын, онтон тахымыт хоромуну, кылаабына, ону чөлүтүр түбөрүгө тароонун үлэтүр тустарынан ийитинизра-биллэрэ туралар. Бөрбөө республика радиотынан Правительство Председателэ В. Власов атыкта, республика бары олохтоохторугар ыгырыкта берилинэ. (Эл атын сүмө—халаан уу-тутан эмсэрэлээбит 40-ча тыа, күннөхө адырыктаах номону өтүрүү, тааарылыгыт хоромуну уопей күнүнүн туоратын туһуна).

Оттон бөйбөтү улуусуутугар каллахха, Амма сүм-үтүр сытар Болугур, Солоньон ийиллэктөрө эинэ улаанын эмсэрэлээтилэр. Иллэрэ күн Ханыахха көбүрүлүбүт дьонно Мындарайыттан икки мотуор-каан бордодууктаны тиэртилэр. Аны уу түбө, кинилэри перелетуван төттөрү аялган тароонун күүтүл-лэр. Иккиннэм, бу эмсэрэлээбит ийиллэктөрө эрэ буолбакка, улуус үрдүнөн халаан уутун куттаан туоратын тааарылыгыт ороскуоттары аяган-суоттан, чопчу сууматын ыйан туугаах бопуруоһу мам мыйа 26 күнүтүр улуус дьаалатын Сүбөтүгөр көрүү былаанналар.

ТҮӨЙЭБЭ ҮРЭБИНЭН УУ КЭЛЛЭ

Эра суруйбулут курдук, Кындаа участыгы олох-тоохторо быйыл уу каларыт, кинини хааанын аналлаах субуотунуустары төрийн, күөлөрүн ол-пун араастан бөлүмнөх көрсүбүтүрө. Буолумуна-дарын, Түөбө үрөс сүүрдүбүккө, кинилэр ийэр, сүө-бу уулар уулар суох буолан эрдиммилтөрө үһү сыла. Асыны сыйлаага кыра эмэ уу калар үрэх сүү-рүтүрүтүрө, үөһө олорор бөһүлөктөр быйытара ха-ван бу участкага ыппат буолаалар. Быйыл хаар хаанынан уонна Түөбө үрөс күнүнү балай да уу-лаат тумутууан уу калар дин аралар улахан.

Уу калытты турутуу, бааһыныкы билснө Кындаа телефонунан сибээстөн сыраттым. Туруука-ны «Сүдүс» бааһынай хааайыстыбатын сыйлаачы-та Е. Е. Попов алыа. Кини үрөбүт-көпүт, сөргө-сүйбүт кулаанын маннаа көпсөтө: «Улахан Эбө-бүтүгөр уу калар эрэр. Биллэринте балай эмэ күүс-

Бөрбөөнү турутууан Таатта уута күүстөх дин буола. Уу Хопторо ийиллэктин Ламба быйытыт калар анымынны. Бу күн олохтоох ийиллэктинэ абын техниканы, үлэит ийиллэ тааарылыта ирдэнэ. Онон быйыты бөбүгүтү үлэте салгы барар. Ити кинит-тон Таатта уута салгы Одуулууну аныахтаах, Хаамайыны толоруохтаах, дэ од кини Таатта бы-лытыт аныахтаах. Манна дьагатай өттөхкө, кавидскэй турбаны бөбүгүтү ситериллэбккэ Чу-рапчы сэлтэниитигэр уу калыта бистах тохтогул-лар. Бу үлэ ситтэни эрэ Таатта уута Чурапчы кү-дүгөр аныахтаахтарын ийиллэктинэ өйдүүрө наада. Итинин, атылларын курдук, уу күүсө калар түбөт-түгөр Турууахтаах быйыты тутара улахан оруулаан.

Чурапчы күдүгөр уу Куохарынан калар күүтүлэр. Балыттан ол сакы Куоуагыга кута туур, иллэрэ күнүргө турутууан манна уу таһыма суукка ийитер 28 см абыллына.

Көстөрүн курдук, Таатта уута калыта күүстөбү-нө балыттан дагына сөрөдү сүтүрбөт наадата өйдөнөр. Оттон бу үрөх сүмүтүгөр олороччулар ууну өсө да кутуулаар. Бистахтык каллахха, Чурапчы күдү хам-саабакка туур, уу таһыма онууан, уларыта ийил.

А. СЛЕПЦОВ.

КӨМӨЛӨҮӨХТЭРЭ ДИЭН ЭРЭНЭБИТ

Мындарайы... Көрүмүк да, айылаа көрө көстүүдөх сир. Салыаанын сибээс, ураты туспа олохуулаах сир. Кини эрэ дуоһуаа сыйлаагыт дойдута...

Бу көрө сире Амтатаагы олох туорунуулаах сави-торийа үлэтибита араатта. Манна улуусуут араас ийиллэктэриттен кыра-а-а-а олохор калар күүс-сүнэ ылынан, сыныаан-эмтэнэ барал-лар. Сааһын тухары бийэтин бодотун ийиллэктини түрүр бу ийиллэктэ дьон билэн эрдэе төһөлөөх оро-го үтүө өйдөбүт буолан хааабытын. Төрөнүтүгөр да эмэ үтүө өтүлөөх сир. Саваторий үлэтигөр кых-тара тиийэринин олохторго сөптөөх, туһалаах сыныа-ангы төрийэ сатыыбыт.

Олор—бийити алохпун, күннэ-ыйга таныыр, тап-тыр, мааны дьоммут. Кинилэр доруубуйаларын ха-рыстыр, араастаагыр, ордуу кырыах олохору ийин, үрөтүн—бийити, улахан дьон, итик калар. Бу—Амтатаагы саваторий бип сүрүн соруа. Эсө бип сүрүн соруулууан, биллэн туур, доруубуйаны харыстыабын, хаа бипти ийиллэктэ олох күүс-сүнэ буолан, кылаахтарын, кырааан кэмэрин ууоттаан олохха ийитэрин үлэтиин буолар. Кырааанарын ийитин туламыр эйгэ улахан сибидьааааа. Оло-дор саваторийга сыла-сылаан сатааччылар.

Бийиэхэ олохор ооньуур-көрүлүүр, толкуйдуур саһарда саватарыт үтүө сатылар. Кинилэр үлэ-тэн, толкуйттан, ооньууттан сайдалар. Хомойуох ийин, олохорбугулар толору сыныаанга төрийэби-тигэр ооньуур суога элбэти атахтыр. 1996 сылаа-ды улуус дьаалатын туорунуулаах саваторийыт

көмө харчытын көрө туһуна дьаалла күн бүгүн. ийитин дьон туолбакка сыйлаар. Улуус үрдүнөн со-лүтөх туорунуулаах эмитир. Олох саваторийа баарыт көмө олохуулаах, биллэн туур, хомойуулаах. Оттон туорунуулаах кылаах курдук дьонун бө-бүт биллэйт. Кылаах улуусуулаах Сахабыт сирин айылдатын тулаах чэтин-чэтин доруубуйа-лаах олох кини ийин олохуу—бу саваторий эрэ кылаах буолбакка, улуус бүтүтүтү кылаах буолуохтаах. Бийиги олохорбуг эмитиллэрин таһы-нан билл-көрүү өттүнөн сайдыаах дьон буола-ларыт көмөбүлүт, кинилэртүр, ооньуур-дарыт ийиллэрт.

Бийиги үл-харчы өттүнөн кырааан кэмэ бил-лэн кылаахтарын кылаах олохтон, бийити сава-гынан көмөбөт Одуулуун эрэр предприниматель П. А. Сабаккин конструктор-ооньуурдары бөлөхтөн олохорбугун улаханнан үөртө. Бийиги Петр Алек-сеевич улаханнан махтанан туур, үлэтигэр сити-лэллэри, тус олохор дьон-соруу баарыт.

Ити курдук саватары дуулаах, аныагыт кыла-лаах эрэр дьонор баалара кинини үөрдөр. Онон тү-мүнүтүгөр коллектив аатытан бийириктөн дьонто, төрөтүлэртөн олохорбуг ийини өттүгөр сайдар кэ-сиплэригэр олук ууран, ким-туох кылаахтарын кө-мөбөтүгүтүр көрөбүт. Олох доруубуйатын туһугар сүм түспөккө, дуулуун, туруулаах туран кыла-ахтарын, бар дьоммут! Бу ыгырымын өйдүү ама-рах саватары дьон көстүөхтөрө дин эрэллэйт.

Саваторий үлэтигэр.

СОҢУУНАР

ЕВРОПА БИИЭХЭ КӨМӨЛӨҮӨБЭ

ДЬОКУУСКАЯ. «Якутэнерго» АК генеральной ди-ректора Юрий Савинков Москвада РФ РАО ЕЭС бы-рабыланынатын сакы председателэ Анатолий Чубай-сы кытта көрүтө. А. Чубайс «Якутэнерго» АК Бу-дүтүбүт ГЭС үһүс учаратын ситирити инвестиция-ны уонна кредити буларга көмөбөтүгэр арынарда. Онуоха кини Джордж Сорос фондатыт арыарын биллэрдэ.

А. Чубайс «Якутэнерго» 150 мөл. солк. облигация-ны тааарар идеятын өйөөтө. Урукку савата Саха сирин ийиник көбүлэтиин өйөөбөтө. Облигация-лары тааарар харчыны киллэрин атыт «Тюмень-энерго» компания көрдөрбүт. Онуун ийирбит харчы кили атыкта кубулуйар.

СЫНАЛААХ КУМААБЫЛАРГА
БОЛБОМО УУРУЛАР

ДЬОКУУСКАЯ. Государственной Мунньах (Ил Тү-мэн) Бөрөтөбүтүлэрин палатын мунньадын уу-раарынан дефититтан сабар сылаанын Правитель-ство 1300 мөл. солк. көмөбүтүгэр көсөм облигация-ларын ахсыс эмиссиятын тааарарыт көпүлүккө.

Асыны сыйлаахха сыналаах кумаарылар тар-тыыттан 1088,7 млрд. солк. үлэ ийирбит. Ол үлэ сө-рөтө бюджет төрөтүлэрин наадымыларыт бөри-либита, сөрөтө—эрдэтүгү тааары сыналаах ку-маарылар сабынны. Бистахтын каллахха, СР кыла-ахтарын 246 млрд. солк. көсөлүтүр, 460 млрд. солк. суумалаах көсөм облигациялар сабылаах-тара.

Көсөм облигацияларын ахсыс эмиссията 4 төгүл 6, 9, 12 уонна 18 мй болуохтоон тааарылаахтара. Облигациялар тардытыга, эргитини уонна сабын-га генеральной атыт «Сбербанк-Капитал» сабын-лаах АО бигэрэтииннэ. Заем облигациялар, сү-мүннэ, ийиллэктин көрбүтүт харчыттар тардыты-туһулаахтара.

ЧЭПЧЭТИИЛЭРИ БЭРЭБИРКЭЛЭЭНИ

ДЬОКУУСКАЯ. СР Правительство алоор дьон-дун уонна коммунальнай төлөбүдүгэр чэпчэтиилэр системаларыт бөрөдүгү олохтуур. Ил мыйа 15 күнүгөр буолбуг мунньахха СР нуорма акталарынан ийиллэктин 7 арытыгыт олохтоомут чэпчэтиилэр тохтолуунулар.

Республикатаагы чэпчэтиилэр байыаһыттарга, күүс структураларын сорох үлэтигэр, айар соваар чилиэннэригэр, редакциялар уонна типогра-фиялар үлэтигэр, толору хаачылымыта суох дьонор олороччуларга, кутлуга уонна искусство специалистарыт, Бүлүү, Верхоянск, Олуохума, Орто Хаама уонна Томмот куораттар социальнай-культурнай үрөдүлэлэрин үлэтигэр, респу-бликада бас бөрүнэр куораттар атыт үлэтигэр-төр, Дьоккуускай, Алдан, Нерюнги, Мирный уонна Удачнай куораттар педагогическай үлэтигэр тохтолуунна. Онон дьон-уот, коммунальнай өтөлөрү үлэтигэр бюджет ороскуоттара 25 бырыһаанын сарбылаахтара. Быйыл көмөбүтүн 51,5 мөл. солк. буолара күүтүлэр.

Сотурутаагы дьон Саха сирин хаа бөһөс олох-тоо коммунальнай чэпчэтиилэрдэ эрэ. Олор 78 бырыһаанын республикада ийиллэбуг нуорма ак-таларынан олохтоомуттара.

ОТОНУ ҮҮНИЭРИНИН САЙЫНАРЫАХХА

ДЬОКУУСКАЯ. Наука саватыттар Государственной биримийэ лауреата, тыа хаааһыстыбатын наука-тын кандидата Мария Чертокот отоннох нуулуурда-ры селекциалааһынан 45 сыл устата дьарактаар. Ити көм устатыт ийин салалатынан Тыа хаааһы-стыбатын Саха сиринде ИЧИ селекционердара үтүө түмүктөрү ситистэр—кылаах айылданы тулуйу-туо уонна элбэх витаминнаах үрдүк үүнүүнү бөрөр суортары ылаалар. Бистахтын каллахха, «Хара кы-талык», «Мүрүчүлэ» уо. д. а. мооньолоон суортара даачаахтарга үтүгүйдүк биллэлэр. Маннаа бип устат 40-50 кг үүнүүнү хомуйуохха сөн. Эрдэтүгү суортар отонноо хайы-үйүгү от кыт ортоугар ситиллэр.

Сотурутаагы СР Тыа хаааһыстыбатыт уонна соруулаах ийинистратытын учараттаах коллегия-та, «1998—2005 сс. Саха сирин отону үүнэриин сайыннары туһуна» бопуруоһу көрөн кэлэ дьа-лалары бөлөхтө. Холбур, отону үүнэри туһаан-наах көлөм программата ырытыллан олохуулаах. Покровскайдагы уонна Мэйдигэтигэ ОИХ-лар моон-ьолоон савата бастык уктарын үүнэрэн бигары-лара былаанналар. Улуустардаагы тыа хаааһысты-батын управленнелара бэйэлэрин бааларыт моон-ьолоон үүнэриин сабалыахтаахтар. Быйыттан онуук хаааһыстыбалар специалистарыт отонноох културалары үүнэрини семинардар тариллэхтэрэ. Ону таһынан олохуулар тастарыт отону үүнэрэр учаастактар тариллэхтэрэ, отону үүнэри үөрдөх программалар курс баһыаһынан кырыаа.

СНА

CEA

реда Надежда Александровна

